KORÁLIKY Z OPATOVIEC NAD NITROU A-6311

▲ Mohyla s kamenným príkrovom, príklad pochovávania v Opatovciach nad Nitrou. Celkovo bolo na pohrebisku lužickej kultúry odkrytých 26 mohýl a 84 hrobov.

▲ Výzdoba pod okrajom a na hrdle typická pre juhovýchodné popolnicové polia – kyjatickú kultúru, v neskorej dobe bronzovej preniká aj na územie lužickej kultúry či už ako doklad vzájomnej kultúrnej difúzie alebo priamo príchodom konkrétnych ľudí, najpravdepodobnejšie žien.

Sklené koráliky tyrkysovomodrej farby v počte približne 133 kusov – súčasť hrobového inventára ženy, nositeľky lužickej kultúry z neskorej doby bronzovej. Opatovce nad Nitrou, okolo roku 1000 pred Kristom.

Sklo a krehká krása sklených výrobkov nás fascinujú dodnes. Nie inak tomu bolo v minulosti, keď sa na trhu objavili **ako nepoznané nóvum.** Znalosť výroby skla sa datuje do obdobia 5. tisícročia pred Kristom a pripisuje sa starovekým Egypťanom, odkiaľ sa postupne šírila do Mezopotámie a na Blízky východ, do východného Stredomoria a neskôr aj niekoľkých európskych dielní. Hotové sklené výrobky prúdili od čias strednej doby bronzovej a neskôr (13. až 8. storočie pred Kristom) ako žiadaný artikel tradičnými obchodnými cestami na európske odbytištia, medzi nimi aj na územie dnešného Slovenska.

Krehké dejiny skla sa v archeologických prameňoch odrážajú modrými odtieňmi najstarších sklených výrobkov vôbec – korálikov, ktoré sú nachádzané zväčša v počte len niekoľkých jednotlivých kusov. Sklené koráliky na našom území totiž predstavovali neobvyklý, luxusný tovar – import odkiaľsi zo Stredomoria, a preto sú považované za doklad vtedajších elít. Snaha či skôr záujem o prezentáciu svojho spoločenského postavenia je totiž ľuďom vlastná naprieč dejinami, iba forma je premenlivá. Z toho dôvodu do popredia mimoriadne vystupuje **133 tyrkysovomodrých korálikov z Opatoviec nad Nitrou**, objavených v hrobe ženy.

Podľa dobových zvyklostí lužickej kultúry 10. a 9. storočia pred Kristom bola mladá žena vo veku 15 až 30 rokov pochovaná kremačným spôsobom. Po obradoch boli zvyšky z pohrebnej hranice starostlivo uložené do hlinenej nádoby – popolnice a nasledovala finálna úprava hrobu – navŕšenie hlineného násypu a jeho prekrytie kameňmi, čím vznikla v priestore pohrebiska jasne identifikovateľná kamenná mohyla. Ďalšie hroby boli neskôr dokladané do jej tesnej blízkosti, často priamo do kamenného plášťa, preto sa o lužických mohylách uvažuje ako o pamätníkoch predkov a dôležitých členov kmeňa, komunity či v užšom zmysle rodiny.

Dominantná mladá žena, výnimočná aj osobnou výbavou. Do večného života si so sebou odniesla okrem tyrkysovomodrých korálikov – snáď vo forme náhrdelníka, aj bronzové ozdoby a keramické nádoby, na čom by však nebolo nič zvláštne. Netypická v lužickom prostredí je výzdoba amforky pod okrajom, ktorá je považovaná za kontakt s cudzím kultúrnym prostredím, oblasťou juhovýchodného Slovenska. **Je možné, že neznáma na území hornej Nitry prišla z cudzieho kraja a isté zasa to, že výnimočné postavenie si získala aj v „novom" svete.**

▲ Tyrkysovomodrý odtieň korálikov patril medzi typické, niekoľko kusov tmavomodrej farby vyniká.

Literatúra a pramene:
BODORIKOVÁ, S.: Antropologická analýza vybraných kostrových pozostatkov z lokalít Opatovce nad Nitrou, Nitrianske Sučany a Diviaky nad Nitricou. Bratislava, 2013.
FURMÁNEK, V. – HORŇÁK, M. – MITÁŠ, V.: Sklené koráliky v období popolnicových polí na Slovensku, stav výskumu. Študijné zvesti AÚ SAV 45, 2009, 79-90.
REMIAŠOVÁ, M.: Lužické pohrebisko v Opatovciach nad Nitrou. Horná Nitra 7, 1976, 147-203.

© Hornonitrianske múzeum v Prievidzi, Dominika Andreánska